

Briselē, 21.12.2017.
SWD(2017) 479 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA

par pārredzamiem un paredzamiem darba nosacījumiem Eiropas Savienībā

{COM(2017) 797 final} - {SWD(2017) 478 final}

Kopsavilkums
Ietekmes novērtējums par priekšlikumu direktīvai par pārredzamiem un paredzamiem darba nosacījumiem Eiropas Savienībā
A. Rīcības nepieciešamība
Pamatojums. Risināmā problēma
Šī problēma attiecas uz nepietiekamas aizsardzības risku darba ņēmējiem, tostarp tiem darba ņēmējiem, kas nodarbināti jaunos un nestandarta nodarbinātības veidos nepieciešamās darba tirgus pielāgojamības kontekstā. Normatīvās atbilstības un izpildes programmas (<i>REFIT</i>) novērtējumā¹ un sabiedriskajā apspriešanā par Eiropas sociālo tiesību pīlāru² tika konstatēts, ka: 1) daži darba ņēmēji nesaņem rakstisku paziņojumu; 2) darba devēju sniegtā informācija var būt nepietiekama un/vai sniegta pārāk vēlu; 3) pastiprināta izpilde varētu sekmēt īstenošanu; 4) pieaug neprognozējamība; 5) nepietiekama piekļuve obligātajai apmācībai; 6) pastāv dažādas dalībvalstu sniegtās aizsardzības pakāpes kopā ar darba tirgus pārredzamības samazināšanos.
Šīs iniciatīvas mērķi
Vispārējais mērķis ir veicināt drošāku un paredzamāku nodarbinātību, vienlaikus nodrošinot darba tirgus pielāgojamību. Iniciatīvas mērķis ir uzlabot: 1) informāciju par darba nosacījumiem; 2) darba nosacījumus visiem darba ņēmējiem, jo īpaši tiem, kas nodarbināti nestandarta nodarbinātības veidos, vienlaikus saglabājot iespējas darba tirgus pielāgojamībai; 3) atbilstību darba nosacījumu standartiem; un 4) darba tirgus pārredzamību, vienlaikus izvairoties no pārmērīga sloga uzņēmumiem.
ES mēroga rīcības pievienotā vērtība
Nodarbinātības veidu pieaugums diktē vajadzību pēc papildu minimālajiem standartiem, lai atbalstītu vienlīdzīgu attieksmi pret darba ņēmējiem un vienlīdzīgus konkurences apstākļus visā ES, augšupēju konvergenci nodarbinātības un sociālo rezultātu ziņā. Ņemot vērā darba tirgus attīstību kopš 1991. gada, direktīva vairs nav pilnībā atbilstīga. Grozījumus, kas vajadzīgi, lai izlabotu šos trūkumus, direktīvā var izdarīt vienīgi ES līmenī.

¹ *REFIT* novērtējums par Direktīvu 91/533/EEK, SWD(2017) 205 final, 26.4.2017.; <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=706&langId=en&intPageId=202>.

² SWD(2017)206 Ziņojums par sabiedrisko apspriešanu, pavaddokuments dokumentam “Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveide”.

B. Risinājumi
Apsvērtie normatīvie un nenormatīvie politikas risinājuma varianti. Vēlamais variants. Pamatojums Apsvērtie pasākumi: 1) plašāka darbības joma, kas ietver visus ES darba ņēmējus; 2) tiesības uz pilnīgāku un atjauninātu informāciju; 3) termiņa saīsināšana līdz nodarbinātības pirmajai dienai vai pirms tam; 4) jauns tiesību minimums visiem darba ņēmējiem; 5) uzlabota izpilde. Jaunās tiesības (4. pasākums): • tiesības uz lielāku darba paredzamību darba ņēmējiem ar galvenokārt mainīgu darba grafiku: i) tiesības uz iepriekš noteiktām pārskata dienām un stundām, ii) tiesības uz saprātīgu, iepriekšēju brīdinājumu pirms jauna darba uzdevuma; • tiesības uz paralēlu nodarbinātību (ekskluzivitātes klauzulu aizliegums); • tiesības pieprasīt citu nodarbinātības veidu un saņemt rakstisku atbildi; • tiesības uz maksimālo pārbaudes laika ilgumu; • tiesības uz bezmaksas apmācību, kā noteikts ES tiesību aktos, valsts tiesību aktos vai koplīgumos. Vēlamais risinājuma variants ir visu iepriekšminēto pasākumu apvienojums, kas ir vispiemērotākais politikas mērķu sasniegšanai.
Atbalsts konkrētiem risinājuma variantiem Vēlamais risinājuma variants ir vissaskaņotākais ar Padomes, Eiropas Parlamenta un Komisijas izsludināto Eiropas sociālo tiesību pilāru. Tas ir vistuvākais lūgumam, ko saskaņā ar LESD 154. pantu³ apspriešanās laikā pauda Parlaments un darba ņēmēju organizācijas. Lai reaģētu uz darba devēju paustajām bažām, Komisija atteicās no dažiem apspriešanas pirmajā posmā piedāvātajiem rīcības virzieniem un neturpināja izskatīt konkrētus darba ņēmēju organizāciju ierosinātus priekšlikumus. Vēlamais risinājuma variants nodrošina līdzsvaru starp darba ņēmēju būtisko aizsardzību un pielāgojamību attiecībā uz darbvietu radīšanu un darba tirgus inovāciju.
C. Vēlamā risinājuma varianta ietekme
Ieguvums no vēlamā risinājuma varianta (ja nav, no galvenajiem risinājumiem) Darba nosacījumos un dzīves apstākļos gaidāms būtisks uzlabojums. Direktīvas aptvertajā personu lokā nonāks vismaz 2–3 miljoni nestandarta darba ņēmēju. 8–16 miljoni cilvēku sāks jaunu darbu ar skaidru informāciju par tiesībām un pienākumiem. Aptuveni 4–7 miljoniem darba ņēmēju labāka paredzamība varētu labvēlīgi ietekmēt viņu darba un privātās dzīves līdzsvaru un veselību. Aptuveni 14 miljoni darba ņēmēju varētu pieprasīt jaunu nodarbinātības veidu. Bez ekskluzivitātes klauzulas aptuveni 91 000–364 000 pēc pieprasījuma strādājošo darba ņēmēju varēs meklēt papildu darbu un nopelnīt papildu EUR 355–1424 miljonus gadā. Tiktu apstiprinātas darba ņēmēju tiesības saņemt bezmaksas obligātās apmācības, un viņiem būtu vieglāk pieejami tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Darba

³ Komisija ņēma vērā Parlamenta aicinājumu noteikt jaunu pamatdirektīvu par pienācīgiem darba nosacījumiem, taču uzskatīja, ka šajā posmā samērīgāku pieeju iespējams panākt ar mērķtiecīgāku instrumentu, ņemot vērā pašreizējo juridisko pamatu, atšķirīgos sociālo partneru viedokļus un LESD 153. panta 2. punktā minēto pienākumu.

devēji varētu būt ieguvēji no ilgtspējīgākas konkurences, lielākas tiesiskās noteiktības, un vispārējas pārredzamības uzlabošanās darba tirgos. Bez ekskluzivitātes klauzulām darba ņēmēji būs pieejami darbam pie citiem darba devējiem, kas minētajiem darba devējiem varētu radīt aptuveni EUR 42–167 miljonu ieņēmumus gadā. Skaitļos neizteiktie ieguvumi darba devējiem ietver ilgāku darba ņēmēju saglabāšanas posmu un lojalitāti, veselīgākas darba attiecības, mazāk sūdzību un tiesai nodoto lietu, labāku resursu plānošanu, kas viss kopā veicina vispārējās ražības kāpināšanu.
Vēlamā risinājuma variantā izmaksas (ja tāda nav, galveno risinājumu izmaksas)
Darba ņēmējiem nav nekādu būtisku izmaksu. Darba devējiem: paredzams, ka jauna vai pārskatīta rakstiska paziņojuma izsniegšanas izmaksas būs EUR 18–153 diapazonā attiecībā uz MVU un EUR 10– 45 diapazonā attiecībā uz lielākiem uzņēmumiem. Uzņēmumiem būtu arī vienreizējās izmaksas saistībā ar iepazīšanos ar jauno direktīvu: vidēji EUR 53 attiecībā uz MVU un EUR 39 attiecībā uz lielāku uzņēmumu. Paredzams, ka izmaksas saistībā ar atbildi uz pieprasījumiem par jaunu nodarbinātības veidu, būs līdzīgas tām, kas saistītas ar jauna rakstiska paziņojuma izsniegšanu. Darba devēji var rēķināties ar dažām nelielām, netiešām izmaksām (juridiskas konsultācijas, pārskatītas grafiku sastādīšanas sistēmas, laiks cilvēkresursu pārvaldībai, informācija personālam u. c.). Elastība tiks zaudēta tikai peļņas daļā (t. i., attiecībā uz mazu daļu no darba devējiem, kas plaši izmanto viselastīgākos nodarbinātības veidus). Nav gaidāma būtiska kopējā ietekme uz atalgojuma līmeni, lai gan, samazinot nepietiekamas nodarbinātības līmeni un nodrošinot paredzamākus darba nosacījumus, personas iegūtu iespēju nopelnīt vairāk.
Ietekme uz uzņēmumiem, tostarp MVU un mikrouzņēmumiem
Iespējams, ka MVU varētu tērēt nelielu daļu vairāk par katru rakstisku paziņojumu un tiem varētu būt augstākas iepazīšanās izmaksas. Tomēr pasākumu vispārējā ietekme būs drīzāk atkarīga no uzņēmuma uzņēmējdarbības modeļa nevis no uzņēmuma lieluma (piemēram, cik lielā mērā uzņēmums izmanto nestandarta nodarbinātības veidus). Veidnes varētu ļaut ietaupīt (30 – 40 % par sniegto rakstisko paziņojumu) un jo īpaši atvieglot atbildi mazos un vidējos uzņēmumos. Jaunu nodarbinātības veidu pieprasījumu gadījumos atvieglota kārtība maziem un vidējiem uzņēmumos varētu samazināt MVU izmaksas.
Nozīmīga ietekme uz valstu budžetiem un pārvaldi
Pieticīgas izmaksas dalībvalstu tiesiskā regulējuma pielāgošanai. Dažas izmaksas saistībā ar uzlabotu izpildi. Kopumā var sagaidīt nedeklarēta darba samazinājumu, jo ierosinātie pasākumi veicina pārbaudi un izpildi. Var sagaidīt papildu nodokļu ieņēmumus un sociālā nodrošinājuma maksājumu ietaupījumus: nodokļu ieņēmumi saistībā ar ekskluzivitātes klauzulu aizliegumu: EUR 46–185 miljoni gadā; nedeklarēta darba iekļaušana oficiālajā ekonomikā: EUR 8-25 miljoni gadā nodokļu ieņēmumos; EUR 4-24 miljoni gadā samazinātos sociālā nodrošinājuma maksājumos.
Cita nozīmīga ietekme
Vienotāka piemērošanas joma un skaidrāka informācija par darba nosacījumiem atbalstīs mobilitāti gan vietējos darba tirgos, gan visā ES. Var sagaidīt nedeklarēta darba samazinājumu. Iespējams ievērojams ieguldījums pamattiesībās, jo īpaši attiecībā uz

brīvību izvēlēties profesiju un tiesībām strādāt, sieviešu un vīriešu līdztiesību un tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību un tiesu pieejamību.

D. Turpmākā rīcība

Politikas pārskatīšanas termiņš
--

Komisija uzraudzīs īstenošanu dalībvalstīs un pārskatīs direktīvu, apspriežoties ar dalībvalstīm un sociālajiem partneriem ES līmenī, nodrošinot pietiekami ilgu laiku, lai novērtētu iniciatīvas ietekmi pēc tam, kad tā pilnībā īstenota.
